Nro 2.

KURYER LITEWSKI

Z GRODNA DNIA 6. PAZDZIERNIKA Roku 1796. WE CZWARTEK.

z Wiednia 21. *Września.*

Raporta oſtatnie Arcy-Xięcia Karola datowane ſą *w Friedberg* 12. t. m. i zawieraią w ſobie, że Dnia 9. Generał Neu z całym prawie Garnizonem Moguncyi w trzech Kolumnach za nieprzyiacielem, ku *Wisbaden* i *Erbenheim* poſunoł ſię. —״— w *Florsheim* nieprzyiaciel 17. Mozdzierzow, 65. Armat, i 3000. Kul zoſtawił. —״— Dnia 10. Arcy-Xiąże, przeniosł głowną Kwaterę do *Windecken* a dnia 12. do *Friedberg.* —״— *Hotze* z Dywizyą ſwoią pociągnoł z *Uſingen* ku *Weilbourg* a *Kray* z *Munzenberg* ku *Wetzlar.* z Raportow Generałow *Latour* i *Nauendorff.* okazuie ſię, że *Frolich* z Korpusem swoim ku rzece *Lech* posuwa ſię, a że oni zatrudniaią bez przeſtannie Grła *Moreau* dla ułatwienia Operacyi Frolicha. ze Forpoczty *Latura*, dnia 11. Rano znalazły *Masbourg* i *Freyſingen* opuſzczone, od nieprzyiaciela, ze dnia tegoż Latour z Korpuſem ſwoim, przeſzedł rzekę *Iser* i ze dnia 13. rano ſtanoł z nim w *Pfaffenhoſen.* z Kąd Forpoczty ku *Neuburg* wysłał —״— *Moreau* przeprawiwſzy ſię przez Dunay przy *Neubourg* Nauendorff, także uczynił toż ſamo przy Neuſtadt, co też Latour dnia 14. uſkuteczni dla ścigania cofaiącego ſię nieprzyiaciela. —״—

z Bilbao 28. *Sierpnia.*

Na dniu 25. t m. przyſzedł rozkaz z Madrytu, ażeby na wſzyſtkie Angielſkie okręta włożyć Ambargo, lecz żaden nieznaydował ſię w tym porcie. Dnia 26. przypłyneła tu neutralna galera, która ścisłey rewiżyi pod padła, zatrzymaną będąc od Czterech Angielſkich Fregatow w bliſkości portu naſzego krążących.

z Londynu 13. *Września.*

Dwor naſz uwiadomił wſzyſtkie z nim ſprzymierzone Potencye, o wziętey rezolucyi, otwarcia negocyacyi w Paryżu z Dyrektoryatem, nie iuż o oddzielny, lecz o generalny pokoy, aby całey Europie przenieść ſpokoyność. Poſeł który tę ważną odprawić ma podroż, ieſt, iak powiadaią Franciſzek Jakob Kawaler *Jackson*; Był on iuż dawniey przeznaczony na Poſelſtwo do Porty: czeka teraz z odiazdem ſwoim na paſzport od Dyrektoryatu. Ma mieć zupełną moc traktowania z Rpltą Francuſką, na kondycyach przyzwoitych, i zgodnych z Honorem obydwoch Mocarſtw. Rozumieią iż to ieſt moment naylepſzy proponowania punktow pokoiu. Nowe albowiem podatki przez Dyrektoryat nałożone iaſno dowodzą, niepodobieńſtwo zapłacenia Woyſka aktualnie będącego pod bronią. —״— Naſi politycy dolkonale ſtan ſkarbu naſzego znaiący, rownie poiąć niemogą iak P. Pitt poſtąpi ſobię, na zacząć ſię maiącym Parlamencie, względem zaradzenia koniecznym Kraiu potrzebom, nienałożywſzy nowych podatkow. Mianą mu podać proiekt do zrownania zupełnego taxy Kraiowey, a która nie w proporcyi dawniey ułożona była: To ieſt ażeby każdy, kto będzie miał więcey intraty od ſwego Kapitału ulokowanego w Banku publicznym, nad 400. Funtow Sterlingow (Funt Ster: 40. Złł: Poll:) zapłacił od każdego Funta Ster: 3. Szelingi (przeſzło 2. Złł: Poll:) na potrzeby publiczne. Co bardzo wielką ma wynoſić Summę. —״— Można z pewnością oznaymić, że tuteyſzy Poſeł Hiſzpański doſtał iuż do wyiazdu ſwoiego od Rządu paszport. Lord i Ladi *Grenville* oświadczyli mu w oſtatni poniedziałek pożegnanie ſwoie. —״— Przez Pakiebot, Princeſse *Elisabeth*, który 7. t. m. wyruſzył z *Corouny*, odebraliśmy wiadomość że i tam włożone było Ambargo na wſzyſtkie Angielſkie Okręta; Pakiebotom Angielſkim, Princeſse *d'Yorck* i Princeſse de *Brunſwick* zabraną nawet wiosła, które iednakże powroconą, z pozwoleniem wypłynienia z portu. —״— Angielſki Oſt-Jndyiſki Okręt, ryżem, i cukrem ładowny, zabrany zoſtał *w Curonnie* przez Eſkadrę Francuſką, krążącą na morzach naſzych. —״— Mieſzkańcy Kolonij Hiſzpańſkich, na wyſpie S. Domingo, która ieſt teraz uſtąpiona Francyi, poddali ſię pod protekcyą Angielſką. Naſtępuiąca proklamacya daie iaſne opiſanie w iakim ſą tam położeniu rzeczy.

Gordon Forbes Generał Major Woysk Angielskich &c, Obywatele Hiszpańscy! Król wasz, ustąpił teraznieyszemu Francuskiemu Rządowi obszerne i bogate Kraje, które przez Jego przodków i przez was samych od 300. lat posiadane, i uprawiane były; Ten traktat ma przychodzić do skutku; Już od Dyrektoryatu przysłani Komisarze do waszych Kolonij przybyli, którzy ſię gotuią, waszą własność tym samym sposobem rozproszyć, iak rozpruszyli Sąsiędzkich Kolonij. Mieycie się na ostrożności mężni Hiszpanie naprzeciw podstępnym zachęcaniom tego, praw, moralności, i religij, nieprzyiaciela; Jesteście wy godni i Szlachetnie myślący Przodków waszych następcy, a zatym dosyć wam tylko nadmienić to co was czeka. Jeżeli, iak niewątpie, iesteście wierni swoiey Religij, i sławney krwi Krolów waszych, to zapewne chętnie uczynicie ofiarę z maiątkow waszych, aby uniknąć hańby i nieszczęścia, przez podległość nowym Uzurpatorom Kraju waszego. Słuchaycie więc o wy mężni Hiszpanie! chwalebnego natchnienia rozumu, honoru, i własnego przekonania; Wyiezdzaycie do Krajow Monarchij Hiszpańskiey, są dla was otwarte wrota, idźcie tam zyć i umierać pod cieniem Ołtarzow waszych, i opieką waszego Króla. —״— Gdyby zaś niektórzy z was przynagleni byli potrzebą zostania ſię na tym gruncie, który własnemi uprawiali rękami, i nawet niebyli w stanie opuszczenia tey ziemi, bynaymniey takowi niepowinni mieć naymnieyszey obawy i wstrętu. Król Jmc Angielski ofiaruie im wspaniałą i silną pomoc swoią. Ja z moiey strony niepragnę więcey dla prawdziwego szczęścia takowych Obywatelow, iak tylko, żeby zupełną ufność swą położyli, wspaniałości, i dobroczynnych chęciach tego wielkiego Monarchy. Któryż z Krolów z

większym honorem i zelem, stanoł w obronie tak sprawiedliwey sprawy Religij, prawym postępowaniu, i ludzkości iak Krol Angielski, walcząc z przewrotnemi Autorami nowości, końcem utrzymania w obrębach swoich, tych Swiętych prawideł, a ktore oni radziby wyrugować z okręgu Ziemi? — Czytałem Ja mężni Hiszpanie Dyrektoryatu Jnstrukcye dane Komisarzom Rpltey. Czytałem proklamacye tych Agentow ktorych pierwsze wysłanie było celem, oznaczyć ogniem i mieczem ich panowanie w posrod spokoynych tey Kolonij mieszkańcow. Wybor takowych ludzi, przekonać was powinien dostatecznie o tym cię was czekało. Czytaycie i roztrząsnąć chcieycie te wszystkie papiery; Zrobcie oraz porownanie łudzących ich przyrzeczeń, z temi, ktore Rplta każdemu czyniła Narodowi. Jakież ona nieobiecuie pożytki własnym waszym kcloniom, Sabaudij, Niderlandom, Holandyi, słowem tym wszystkim Krajom, gdzie swoje panowanie rozszerzyła! Zastanowcie się nad smutnym stanem, w ktorym te Prowincye pogrążone zostaią, a ktore dawniey tak ludne i tak kwitnące były, z tąd łatwo wnosić sobię możecie iaki nastąpiłby skutek z łatwowierności waszey.

Przewiduiąc ia niebespieczeństwo w ktorym zostaiecie i nieszczęście wasze, oświadczam wam pomoc moią. A iako wierny organ czystych intencyi Krola, Pana mego przyrzekam wam pod zwycięzką Jego Chorągwią bespieczeństwo własności i osob waszych. Wszystko to co wam iest Swiętego, iako to Religia wasza, Xięża wasi, prawa wasze, ustawy, i obyczaje, wiernie wam dotrzymane będą, i do tego ieszcze, będziecie uczesnikami nayrozległeyszego i naywięcey Kwitnącego na swiecie handlu. Znacie wy Kraje Angielskie, i onych swobody, te wolność, i dostatek wszystkiego, ktorych tam Obywatele doświadczaią, bierzcie z tąd miare waszych korzyści, i bądzcie zawczasu pewni używać onych pod protekcyą tey Potencyi, ktora ie, ona tylko sama udzielić może. Kiedy więc pomoc własnego Krola waszego iest wam odięta, i że nowym waszym Panom podlegli być macie, uzbroycie się na przeciw nim, a za naypierwszym znakiem ktory mi dacie, pospieszę natychmiast na odparcie gwałtow, łącząc siłę moią z waszemi siłami przeciw nieprzyiacielowi wspolnemu, końcem oddalenia go z Krajow waszych. Działo się w Zamku Krolewskim *w Port au Prince* dnia 12. Julij 1796. a 35. Roku panowania Nayiaś: Krola. — *Z Gazety Hamburskiey pod Nr:* 151.

Z Paryża Dnia 9. Września.

Dyrektoryat pisał do Ministra Woyny, i dał mu rozkaz postawienia na nogach pokoju wszystkie Kraje przyłączone Aktem Konstytucyinym, niezostawuiąc w nich Woyska tylko tyle ile iest nie odbitą potrzebą do osadzenia Garnizonow. Jnne zaś maią bydź zwrocone do teatru Woyny, gdzie żywione będą kosztem nieprzyiacioł, do poki nie przyimą sprawiedliwych kondycyi, pokoju, ktorych im Rząd Francuski nieprzestaie ofiarować. Aż do cienia Woyskowego Rządu wszystko powinną ustać na Ziemi Rpltey. Postaw Obywatelu Ministrze (tak iest wyrażoną w tym piśmie,) Wszystko w twoim wydziele na nogach pokoju, ktory ukończy nieodbicie tę okrutną walkę. — Rojaliści robią ostre remarki, względem reyterady Jourdana, o czym codziennie tu odbieraią dokładnieysze raporta. — Tysiąc Maytkow z *Brest* przybyło do *Tulonu*. — Zapewniaią, iż niezważaiąc na krążącą tam Angielską Flottę wyszła Eskadra z Brest, i złączyć się ma z Admirałem *Richeri*. — Generał *Buonaparte* zdobył na Austryakach tey Kompanij, oprocz 7000. w zabitych, 13,457 niewolnika, 72 Officerow wyższey rangi, 170 mnieyszey rangi, i Generała Hrabie *Reskai*; daley, 82. sztuk Armat, 6. Chorągwi, 210. Amunicyinych wozow.

Powszechnie tu mowią, że *Pichegru* a nie *Scherer* ma mieć Komendę na przeciw Portugalij, gdzie zgromadziły się stany ku naradzeniu się w terazenieyszych okolicznościach. — 25. tysięcy Hiszpanow zbliża się ku tamecznym granicom; — Chodzi tu pogłoska iż Mocarstwu iednemu Cudzoziemskiemu, z ktorym Rplta zawarła w tych czasach traktat Aliansu, miała oraz Gwarantować znaczne Jego Possessye. — *Z Gazety Hamburskiey pod Nr:* 151.

Z Paryża 11. Września.

List Generała Jourdan do Dyrektoryatu pisany z głowney Kwatery Jego w Hamelbourg pod datą 4. Września.

Miałem honor wam donieść Obywatele Dyrektorowie, że nieprzyiaciel 2. t. m. przeszedł przez Meyn, i obrucił swoy marsz na przod ku Würtzbourg. Tameczny Garnizon, ktory w żaden sposob niebył w stanie utrzymać się, wyciągnoł z Miasta do Citadelli, wziołem rezolucyą attakowania nieprzyiaciela 3. tego Miesiąca, w zamiarze ażebym Garnizon w Wirtzbourg uwolnił, i przymusił nieprzyiaciela do powrocenia na powrot za rzekę Meyn. Nieprzyiaciel miał rownie intencyą attakowania mnie, chciał on zayść moię lewę skrzydłą, a w moim widoku było prawe Jego oskrzydlić, i przynaglić go do cofnienia się na *Detelbach, i Ritzingen*, ktore dwa tylko punkta zostawione mu były. Attak zaczoł się o godzinie 8. z rana na zajutrz; Nieprzyiaciel zdawał się przez liczną swoią Kawaleryą lewemu Skrzydłowi memu panować, i otoczeniem groził. Uznałem za rzecz potrzebną azardować attak z Kawaleryą, co nam dać mogło w tym razie nayłepszy awantaż. Ten był uskuteczniony przez Dywizyą Generała *Bonneau* z naywiększą odwagą. Niektore nieprzyiacielskie Korpusa odparte zostały, i znacznie ucierpiały; Gdy iednak swiże Woyska nieprzyiacielskie nadciągneły, i uderzyły na moią Kawaleryą, przymuszony więc byłem do reyterady; Zgromadziłem na nowo w raz Generałem *Bonneau* Woysko moje, niemogliśmy iednak drugiego attaku ponowić, gdyż nieprzyiaciel co moment swieże odbierał posiłki. Z tym wszystkim reyterada nasza dosyć nam się udała. (podpisaną) Jourdan.

Przesłał Generał Jourdan list podobny do Dyrektoryatu pod datą 31. Sierpnia, z Głowney Kwatery swoiey na ten czas w Schweinfurt, o ktorych obydwoch w następuiącym pismie znayduie się wzmianka. — Te listy odebrał Dyrektoryat zeszłego piątku o godzinie 10. z rana i powysłaniu Deputacyi do Rady 500. z oznaymieniem treści tych listow, ktore w Generalnym wydziele czytane były, deliberowaną ieszcze aż do 4tey po południu, i wielu potym rozesłaną Kuryerow. Mowią że Generał *Jourdan* bardzo się skarży na rozwiozłość i nie-

karność Woyska, które po utracie Magazynow swoich wszędzie gdzie tylko przechodzi rabuie, a tym samym ściąga na siebię nienawiść mieszkańcow, i do rozpaczy ich przyprowadza. Wspomniony Generał wiele miał w chorobie swoiey ucierpieć. i iuż przed tym od Generałow *Moreau* i *Buonaparte,* ktorzy przewidywali plan nieprzyiaciela, był ostrzegany, iż ten całą swą siłę przeciw niemu obrócić zamyśla. — Dyrektoryał miał w zamiarze kogo innego na mieyſce Jourdana mianować, lecz w ſkuteczniu takowego wyboru do tąd ſię waha; Chociaż Kleber bardzo ieſt dobrym Generałem, z tym wſzyſtkim niepewność, i nieufność którą ma ſam w ſobie, niedozwoliłyby mu obiąć Generalney Komendy; Pichegru, ieſt także na liście, lecz Dyrektoryat, przeſzłego roku odebrawſzy mu Komendę, wątpi ażeby ſię on w tey krytyczney okolicności podiąć iey chciał, riſkować ſię zaś na odmowienie, niechce. Coż kolwiek bądź wysłaną wczoray Kuryera do Hollandyi, z rozkazem aby wſzyſtkie Francuſkie Woyſka, które tam ieſzcze ſą, natychmiaſt ſię do Armij Sambry i Mozy przyłączyły. Dwoch innych Kuryerow do Generałow *Moreau* i *Buonaparte* wyexpediowaną. —

Są tutay Zurnaliści [piſze iedna Gazeta naſza] ktorzy nieprzeſtaią za powinność Rządowi naſzemu nadawać, zrobienie pokoiu pod iakiemi bądź warunkami; Myślą oni że to tylko ieſt płochą pychą Dyrektoryatu, i chęcią panowania, Woynę takę ciągnąć, ktora iuż ieſt teraz bez żadnego celu; Rzeczplta będąc ugruntowana na zwycięztwach, bez trudności od nieprzyiacioł naſzych uznaną zoſtanie, gdy im zawoiowane kraie powrociemy; Więcey ieſzcze dodaią kolorow ſpokoynemu ſwemu umysłowi; upatruią ſami nowe Kontrybucye, nowe podatki, nowe zaciąganie długow, nowe krzywdy wykonywane na nieſzczęśliwych Kapitaliſtach, i uſiłuią przez ten ſpoſob znaczną liczbę cierpiących Obywatelow na ſwą przeciągać ſtronę, żądanie pokoiu iak naymocniey ugruntować, i przymuſić Rząd na koniec, aby uległ powſzechney woli. — Nierozſądni ci Politycy, tak mało znaią Stan Rpltey, i iey dochody publiczne, iak nieumieią cenić powagi wolnego Narodu. Mogłażby Rplta, z trudnością Armie ſwoie we wnątrz utrzymuiąc, zgromadzić i zbliżyć te ogromne Woyſka, gdyby dla niey były takim ciężarem? Takowi pokoy nakazywaiący Kaznodzieie, co tylko w prędkim uſkutecznieniu go iedyny ſpoſob ratunku dla nieſzczęśliwych upatruią: podchlebiaią tylko oſzczernie litości i ſprawiedliwości. Czyliż powinna zwycięzka Rplta dla wyzebrania pokoiu, wſzyſtkie zawoiowane przez nią oddać Kraie, to ieſt, czyli powinna niepamiętaiąc na słuſzną nadgrodę, za niezmierne wydatki, do ktorych ią tak nie ſprawiedliwie prowadzona Woyna pociągneła, a ktorey niepomyślny obrot, o zgubę by nas przyprawił, ſamym ſię tylko zwycięztwem kontentować, podaiąc ſpoſob nieprzyiaciołom ſwoim wręce, lada moment Attakowania ią na powrot? Maſz ſię Francya w dawne ſwoie granice cofnąć, kiedy Auſtrya poſseſsye ſwoie powiękſzyła. Niepowinnaſz Rplta myślić o nadgrodzie, i o utrzymaniu rownowagi, w pośrod Europeyſkich Mocarſtw? Nie ieſt że iey powinnością wyſtarać ſię o pokoy pewny przez zapewnienie ſtałych i awantażownych dla ſiebie, granic? — z *Gazety Hamburſkiey pod Nrem* 152.

z Wenecyi 1. *Września.*

Senat kazał publikować edykt, oświadczaiący; że Rplta od początku Woyny teraznieyſzey oświadczywſzy widocznie maxymy neutralności bezſtronney i przyiazni zupełney dla każdey zwoiuiących Potencyi, nieomieſzkała zalecić poddanym ſwoim, ażeby w tey mierze, łączyli poſtępowanie ſwoie do tychże maxym, wſtrzymuiąc ſię brać naymnieyſzey części do operacyi Woiennych. Gdy teraz na Gruncie Weneckim znayduią ſię Armie woiuiących Mocarſtw, Senat, ſtoiąc ſtale przy ſwoim Syſtema, ſądzi za rzecz potrzebną przepiſać poddanym ſwoim zachowanie gościnności nayprzyzwoitſzey, i świadczenie przyiaźni dla tychże Woyſk, w każdych okolicznościach, gdzie nie będą zachodzić związki czynności Woiennych, do ktorych ſię przykładać w żaden ſpoſob niemaią i niepowinni. — z *Żurnalu Frankfortſkiego pod Nrem* 232.

z Milanu 6. *Września.*

Dnia 26. zeſzłego mieſiąca wielka była inſurrekcya w *Reggio* w Xięſtwie Modeńſkim. Lud powſtał przeciw Rządowi; i znaki wolności na placach publicznych wyſtawił. Garnizon z 600. ludzi złożony, był przymuſzony wyiść z Miaſta. Inſurgenci zaczeli potym zatrudniać ſię Organizacyą Gwardyi Narodowey, reformą Senatu &c: Przykład ten w ſamey *Modenie* znalazł naśladowcow; W tych dniach lud Miaſta tego, chciał zacząć rewolucyą, ale Rząd oparł ſię ſkutecznie, wysłał Woyſka na buntownikow, czterech zoſtało ubitych, znaczna liczba rannych, a reſzta w rozſypkę poszła. Zupełna ſpokoyność ieſt przywrocona. —

Donoſzą nam że kwatera głowna Grla Buonaparte, miała bydź przenieſiona w okolice *Trente.* — *Dupuis* Szef Brygady ieſt Miaſta naſzego Komendantem: — z *Genuy* piſzą że Eſkadra w Tulonie znaydüie ſię w gotowości wyiścia na Morze. — W proklamacyi ktorą Grał Buonaparte wydał do Obywatelow Tyrolſkich, pod datą 30. Auguſta, w padaią w uwagę naſtępuiące słowa. Francuzi walczą dla otrzymania pokoiu. Nieprzychodziemy na waſze grunta tylko aby przymuſić Dwór Wideńſki do pokoiu. Niewkraczamy w te Kraie w widoku nieograniczoney ambicyi rościągania Poſseſsyow Rpltey; natura naznaczyła nam Ren za Granice i Alpy; a Tyrolowi Kraie Auſtryackiego Domu. z *Ferary* oznaymuią że Kardynał Mattei z roſkazu Bounaparte areſztowany zoſtał. — Wiadomości z *Liworny* pod Datą 26. Sierpina zamykaią w ſobię, że tam przybył Grłał *Cervoni* a Komiſarz *Salicetti* i Grał Caſalta ſą ſpodziewani. — Wdonieſieniach ſię znayduie że ſto ſztuk nayprzednieyſzych, Malarſkich, i Snycerſkich, iuż wybrano i upakowano. Między niemi ſą *Apollo Laocoon, il Torso Herkules Antynous* z Watykanu, umieraiący Gladiator &e: — i naysławnieyſze dzieła *Rafaela; Caravaggio Sachi* &c. Dnia 28. Sierpnia wysłano z Rzymu drugą część Kontrybucyi; Wyżey wſpomniane dzieła nie ſą ieſzcze wywiezione, a to z przyczyny że lud mocno na to ſzemra. — Papież miał ſobie kazać kopie onych robić, — Za warcie pokoiu Papieża z Francyą ieſzcze nie naſtąpiło; Wyznaczona ieſt Kommiſsya z 12. Kardynałow, ktora rozſtrząſać ma punkta podane przez Francyą do pokoiu, a nadesłane tutay przez Posła Papi-

B 2

ſkiego *Pierachi.* Niema on albowiem zupełney mocy do traktowania z Dyrektoryatem wykonawczym.. *z Zurnalu Frankfortſkiego pod Nrem* 234. —

Z Basle Dnia 14. *Września.*

P. Barthelemi podał do wiadomości publiczney Raport Generała *Berthier*, Szefa Sztabu generalnego Woysk Rpltey we Włoszech, który był przesłany Komisarzowi Gubernij *Garrau do Roweredo* pod datą 4. Września. Z tego raportu wynika że General Buonaparte attakował Cesarskich w linij obronney którą rozciągali przy *Pieve, Losano*, St. *Marie*, i Roveredo. Po uporczywey i krwawey bitwie, Republikanie plac otrzymali, i poszli na przód aż bardzo blisko do Okolic Trente *z Zournalu Frankwortskiego pod Nr*: 235.

Od brzegow rzeki Lech 13. *Września.*

Dziś Korpus znaczny Francuzow ſtanoł pod *Friedbergiens*. *Feryno* nim komenderuie. *Moreau* z całemi ſiłami idzie na *Donauwerth*. Takowe pornſzenia oznaczaio cofnienie ſię Jourdona za Lahne.

z Frankfortu 13. *Września*

Liczba Armat która przy terazniey-ſzym w targnieniu Ceſarſkich w padła w ich ręce, oprocz znacznych Magazynow Francuſkich, ieſt bardzo wielka; Huzarowie Auſtryaccy niezmierną doſtali zdobycz: niektórzy z pomiędzy nich Luidorami wſzytemi mundury ſą obciążeni, i po kilka Złotych Zegarkow maią. — Reyterada Auſtryakow od Renn aż do Dunaiu ciągneła ſię przez dni 52. a w 14. dniach na powrot na tychże ſamych ſtaneli Punktach. — Długi Miaſta Nurnberg (iak słychać Król Pruſki do opłacenia przeioł. Wynoſić one maią przeſzło 15. Milionow Zł: — Liczą tutay iż obydwie Armie Francuſkie przy w kroczeniu do Niemiec, 125 Milionow w gotowych pieniędzach, a 160. Milionow w rekwizytach rożnych nałożyli. — *z Gazety Hamburſkiey pod Nrem* 152.

z Drezna 14. *Września*

Mowią iż Ceſarz żądać miał, ażeby Elektor znowu Kontyngens ſwoy do Armij iego przyłączył. Elektor iednak ſtały w przedſiewzięciu ſwoim, niema intencyi, mieſzania ſię więcey do tey Woyny. — Traktat pokoiu z Rpltą Francuſką nie ieſt ieſzcze ukończony; Dyrektoryat iak utrzymuią, niedał decyzyi ſwoiey w naywazniey-ſzych punktach. przygotowania Woienne nieprzeſtaio ſię robić Woyſko Saſkie po więkſzone ma bydź 4. Regimentami piechoty, i Korpuſem Strzelcow, Artyleryą także zwiękſzyć maią.

Z Wetzlar Dnia 16. *Września.*

Dziś o piątey wieczor odebraną tutay przez Ułana miłą wiadomość, iż mężne Woyska Austryackie, wzięły dwie Góry szturmem niedaleko *Gieſſen* mocno ufortyfikowane; W krótce potym nadeszła nowina ze Cesarscy wypędzili Francuzow z *Gemzenbach* i *Alzbach* z wiosek niedaleko także sytuowanych od *Gieſſen* na drodze, która prowadzi do Wetzlar. Te Awantaże otrzymane nad lewym Skrzydłem Francuzow, przymuszą podług wszelkiego podobieństwa środek Armij do cofnienia się z naszych okolic. *z Zournalu Frankwortskiego pod Nr*: 233.

Z Wetzlar 19. *Września.*

Dnia 16. t. m. Woyska Austryackie przeszły Lahne przy *Lottar* wzieli Zamek *Kleberch* i odparli Francuzow aż do *Kinzenbach*. Jednakże Republikanie przypuściwszy szturm odebrali na powrót z bagnetem w ręku utraconą pozycyą. 16 i 17 slyszeliśmy tutay okrutny grzmot Armat z strony Limburga, a około godziny 5tey po obiedzie. Przyszła tu na piśmie Urzędowa wiadomość, że nieprzyiaciel pobity przy Limburg. 6000 Francuzow dostało się w niewolą, między któremi 3. Generałow, i 40. sztuk Armat, 52. z Amunicyą wozow, dostały ſię w ręce Cesarskich. W obozach Francuskich na wzgurzach tuteyszego miasta widzianą znaczne poruszenie. Wielka moc Kawaleryi wyciągneła do *Gieſsen* a 18. równo ze dniem przyszła wiadomość, że z Republikanow ani ieden człowiek w okolicach naszych niezostał. Cesarska Kawalerya poszła za niemi na tych miast w pogoń; Dowiaduiemy ſię także, że Austryacy 16. t. m. tak nazwane mieysce Schafskopf przy Limburgu, gdzie 4000 Francuzow znaydowało się, attakowali, wzieli go szturmem po krwawey potyczce i Limburg osadzili. Następuiącey nocy Austryacy z Limburga mieli bydź znowu wyparci. 17 odnowiła się bitwa; Cesarscy, przez wystrzały Artylleryi, mosty te, gdzie Francuzi Lahne przechodzili zniszczyli, bardzo wiele Republikanow ubitą, i 6000. ich w niewolą wziętą. Onegday po południu słyszeliśmy ieszcze mocną Kanonadą, i Plutonowy ogień, iak powiadaią, Francuzi przymuszeni zostali do reyterady między Weilbourg i Hadamar. Wszystkie Austryackie Woyska, które za Wetzlar na Gurach *Gaigenberg* zwanych stały, wyszły wczoray, i posunely się aż za *Lahne* ieden tylko Batalion Garnizonem w Mieście został. P. S. Przy Limburgu mieli mieć Francuzi 4000. w rannych i zabitych. Kanonier Cesarski który most na rzece Lahn rozstrzelał, a przez to 6000 Francuzow od ich Korpusu odcioł, na placu awansowany został przez Arcy Xięcia Karola na Kapitana. 16tego Węgierscy Granadierowie przy *Gieſſen*, 700, a podług drugich relacyi 1000. ludzi przez Kawaleryą Francuską wyciętych mieli. Wczoray rano powróciły 3. Bataliony z pod *Gieſſen* do Obozu stoiącego przy Wetzlar. — General Hadick w bitwie między *Hadamar i Weilbourg* na dniu 17. stoczoney, zdobył 600 niewolnika, i 12. sztuk Armat (*Z Gazety Wetzlar*. Podług niektórych wiadomości, z *Oberhein* General Petrasch Komenderuiący Diwizyą Woysk Cesarskich, miał Francuzow z Carlsruhe, i Rastatt wyrugować. — Główna Kwatera znaydowała ſię 17. w Bischoffsheim, a Regiment Arcy-Xięcia Ferdynanda, posłany został na Wozach na przód do Kehl. — 16. był bardzo mocny Patrul z tego Korpusu w *Stuttgard*, i w tuteyszych okolicach, gdzie dostał 200. niewolnika i znaczną zdobycz. —

Od Brzegow Menu 17. *Września.*

Z ostatnich listow z Manheimu dowiaduiemy ſię iż Austryacy są iuż w *Buhl* o 8. mil od *Kehl*. Przybyło do tego Miasta 114. niewolnikow Francuskich. — Dywizya Generała *Petrarsch* miała iuż ich wziąść do 1600. —

W ten moment przyszła nowina iż Austryacy wzieli *Kehl*. *z Zurnalu Frankfortskiego pod Nr*: 235.

№ 2.

D O D A T E K
DO
KURYERA LITEWSKIEGO

Z GRODNA DNIA 6. PAZDZIERNIKA R. 1796. WE CZWARTEK.

Dalſzy Ciąg Ceremonii przy otwarciu Namieśnictwa Wołyńſkiego,

z Zytomirza Dnia 10. Auguſta.

7. Auguſta Urodzeni Gubernij Wołyńſkiey Obywatele zgromadzili ſię Powiatami dla naradzenia ſię względem obmyślenia nayprzyzwoitſzego ſpoſobu, przez któryby okazać mogli wdzięczność za darowane Jm od Samowładnącego Monarſzego Tronu, prawa i prerogatywy, i proſili na oſtatek przez Guberńſkiego Marſzałka pozwolenia Generała Gubernatora o złożenie ku temu Generalney Seſsyi w dniu następnym.

8. Auguſta Obywatele znayduiąc ſię na Seſsyi Generalney poſtanowili na okazanie gorliwości ſwoiey Osławę Oręża JEY JMPERATORSKIEY MOSCI z formować własnym koſztem Regiment Lekkiey Kawaleryi. Guberſki Marſzałek doniosł o tey wierno Poddańſkiey Szlacheckiego Stanu uprzeymości Generałowi Gubernatorowi, składaiąc razem i Kopią takowego poſtanowienia, i odebrawſzy od niego potwierdzenie naychwalebnieyſzego Urodzonych Obywateli zamiaru, uwiadomił otym zgromadzenie; w naſtępny dzień przeznaczył Seſsyą dla zebrania podpiſow.

9. Auguſta za przełożeniem o zformowaniu koſztem Obywateli Konnego Regimentu na Służbę JEY JMPERATORSKIEY MOSCI, zaczęte i ſkończone w Zgromadzeniu publicznym podpiſy, które w Oryginale z Kopiią Obywatelſkiego poſtanowienia Guberńſki Marſzałek przez delegacyą złożył Generałowi Gubernatorowi.

10. Auguſta po Seſsyi publiczney Obywatelſkiey Guberńſki Marſzałek doniosł Generałowi Gubernatorowi, że zgromadzenie życzy wysłać delegacyą do NAYIASNIEYSZEGO DWORU dla złożenia Naypoddanieyſzego JEY JMPERATORSKIEY MOSCI dziękczynienia za darowane ſtanowi Szlacheckiemu Prawa i Prerogatywy Naymiłościwiey nadanym Przywileiem Roku 1785. Apryla 21. Dnia i za wprowadzone do tego Kraiu urządzenia według dobroczynnych JEY JMPERATORSKIEY MOSCI o zarządzeniu Gubernij Uſtaw. Generał Gubernator dawſzy pochwałę wierno-poddańſkim ſtanu Szlacheckiego uczuciom, pozwolił im wybrać delegacyą, i w tymże Czaſie komunikował przełożenie Szlacheckiemu zgromadzeniu o zalimitowaniu Seſsyi ſwoiey aż do naſtąpić maiącego wezwania.

---

z Paryża 6 Września.

Ktoby chciał kryślić obraz nayſkromnieyſzy wyſtawiaiący widok dnia dziſieyſzego, gdzie niezmierną liczbę Podawano reklamacyi, a których ani ſprawiedliwość ani ludzkość odeprzyć nie potrafi, ten zdawałby ſię nayoſtrzeyſze czynić Rządowi wymowki. Człowiek z zaſtanowieniem patrzący na takowe ſceny, nie ieſt w ſtanie wſtrzymać ſię od zupełney reprobacyi rewolucyinych poruſzeń. Tyrannia zoſtawuie po ſobie okrutne ślady, ściąga ona za ſobą niezmierny ſzereg złego, ſpoſobem gwałtownego ulewu, a dobre nienaſtępuie iak po kropli. Wzdryga ſię umysł widząc tłumy nieſzczęśliwych, podaiących ſwe prożby, nie iuż o to co im ſię należy, lecz o wſparcie, o ſpoſob, aby ieden dzień więcey przez udzielenie żywności, mogli życie ſwoie przedłużyć. Gdyby ieſzcze można dać im nadzieie, ten żywioł ieſteſtwa ludzkiego, lecz coż ſię zoſtaie, kiedy ſiły ſtracone, ſamą im nawet odbieraią nadzieie. Podzielony był przedtym Narod na liczne Klaſsy, świtnemi oznaczone tytuły; Takowe podchlebiały prożności. Dziś Narod dzieli ſię na rożne Klaſsy, z których każda ma tytuł nieſzczęścia, i nieſprawiedliwości ſpełnioney.

Tutay ieſt Klaſsa czynſze płacących (Rentiers) którzy nadaremnie błagaią u wyniſzczonego Woyną Rządu, choć nayinnieyſzey, i iuż zapozney pomocy. Tam Klaſsa Urzędnikow publicznych, których przymuſzaią służyć Oyczyznie, bez względu, iż ta im doſtarczać wyżywienia nie może. Daley widzę Klaſsę Penſyonaliſtow Kraiowych, a oſobliwie tych bidnych Zakonnic co nie maiąc ſpoſobu do życia, upadaią pod ciężarem niedoſtatku i zgrozy. — Patrzę na Klaſse Oycow, i Matek Emigrantow, nadaremnie od 18. Mieſięcy bronionych przez naywymownieyſzych i nayczulſzych ludzi; Wpada mi w oczy 40. Tyſięcy nieſzczęśliwych, położonych na liſte Emigrantow przez ſprawcow tyrannij, którzy dla tego o Emigrancyą ſą w podeyrzeniu, aby zabrać im dobra, gdyż niemianą ieſzcze czaſu dopełnić tego pod tytułem ukaranych. — Jnna Klaſsa ſtaie przedemną, a ta ieſt Dzieci, Oſob ſkazanych na śmierć, którym pełne wykrętow obiecuią ſatysfakcyą. — Nareſzcie pokazuie ſię Klaſsa, o którey nikt do tąd nie zdawał ſię myślić. O to, Emigrantow Dzieci: Wſzelkie im ſą odięte ſpoſoby, i w tym wieku, gdzie iedynie obca pomoc przy życiu ich utrzymuie. Przebog! co za obraz, a iak ieſt ieſzcze daleki, aby go doſkonałym zrobić. Niewſpomniałem nic do tąd o tych, co pogrążeni w oſtatniey nędzy, łączą boiaźń wygnania lub śmierci. Są to ci Xięża, co ich mianuią nieposłuſznemi (Refractaires (

Wyrokom Rządu. —//— Cóż tedy Rząd odpowieda na żałobne tylu nieszczęśliwych proźby? *Woyna się ieszcze prowadzi.* A do pokiż ta Woyna trwać będzie zapytuią się wszyscy tryumfuiącego Rządu, który zdaie się bydź Panem ukończenia iey, mocą rozlicznych swych zwycięztw? Czekaycie mówią nam, pokoiu. Do połączonych iuż wydziałow, przydać ieszcze chcemy 8. lub 10. Departamentow; a potym staraniem naszym będzie, u organizować w około nas Rzeczy-pospolite, ażeby nas oddzielały od Monarchiow, i wyniszczyć do ostatka nie przyiacioł naszych, poniżaiąc nie które Mocarstwa neutralne, co nam daią do nie ukontentowania przyczyny. —//— Niedbaiąca kalkulacyą nikczemney i fałszywey polityki; i ciebie to nam wystawiaią w odpowiedzi, nie odbitych potrzeb naszych kalkulacyi? Rządzie! Ty, którego umiemy szanować i bronić; Ty, co go żądamy kochać. Odrzuć nieszczęśliwe proiekta podbiiania odległych Kraiow, które co moment wystawuią na niebespieczeństwa Woyska nasze, na samym nawet zwycięztwa Placu. Myśl o pokoiu; Czekasz ażeby nieprzyiaciel prosił o niego; A Tysiące Francuzow, czyliż nieproszą codziennie o to? —//— Wszakże nie od głos zebranych tłumow, u drzwi pałacu twego, woła o ten pokoy, głos którego powinieneś słuchać, głos umieraiących z nędzy prosi ciebie o ten żądany pokoy. Nieszukay, wiele masz Tysięcy nowych Francuzzw do Rzecz pospolitey przyłączyć, lecz powinnością iest twoią tyle Tysięcy Francuzow ratować, od śmierci, nędzy, i rozpaczy. —//— Pokoy ustalenie Rządu, i zaprzestanie Kontrybucyow, oto są Kondycye, bez których Rząd nieprzestannie nowemi Reklamacyami, widzieć się zarzuconym będzie. —//— Wszystkie, miotać nań będą przekleństwa, a żadney z nich niezdoła dać ulgi. &c. —//— z Zurnalu Paryskiego, umieszczonego w Gazecie du Bas-Rhin pod Nrem. 73. —//—

Od Brzegow Menu 19. Września.

Jest teraz rzeczą niewątpliwą, że nowina o marszu Kolumny Francuskiey do Frankonij zupełnie była fałszywa, następuiące pismo które iest publikowane w Wurtzburgu, dowodem iest naylepszym.

Do Wiadomości Publiczney.

Dla zaspokoienia Publiczności, miasta, i Kraiu Wurtzburga oświadcza się, iż podług pewnych, dzisiay nadeszłych wiadomości, Woyska Cesarskie są w tym momencie daleko bliżey Wurtzburga, niżeli sami Francuzi. 15 Tysięcy Austryakow iuż poszło do *Eichstadt* i wypędzili z tamtąd nieprzyiacioł. —//— Kawalerya Francuska, która się pokazała 15. w okolicach *Heydeck* i *Blaienfeld*, i których widok dał okazyą do rozgłaszania, iako nieprzyiaciel zmierzał do Wurtzburga, był to tylko Patrol czterech tysięcznego Korpusu, stoiącego w tych dniach przy *Reitenbourg*. Ten niemiał więcey nad 3. Armaty z sobą, i był sam w niepewności, którą ma drogę przed się wziąść. Cofnoł on się po tym do lasow Weissenburga. i Eppenheim. Niesłyszano w pogoni za nim huku Armaty. Co powinno bydź wnioskiem że Austryacy nieznalezli żadnego odporu, i że Francuzi zupełnie się cofneli. —//— Wurtzbourg 17. Września [*z Gazety Frankfortskiey pod Nrem* 235.

z Kolonii 13. Września.

Podług ostatnich rapportow które tu odebrano, zdaie się iż cofanie się Armij Sambry i Mozy zaczyna bydź nie tak gwałtownie raptownym, i że Generałowie Francuscy maią w proiekcie zebrać Woyska swoie nad brzegami *Lahny*. Potwierdza się, iż Armie Republikańskie niezmierne poniosły straty, i że po rozpruszeniu głowney Kwatery nieporządek zupełny ogarnoł naywiększą część Woyska. Ledwie wczoray zastanowić zdołano Reyteradę w rozsypce; Głowna Kwatera Jourdana znaydować się ma w ten moment w *Montabauer* lub w *Limbourg*. Generał *Ernouf* z Officerami, i amploiowanemi, ktorzy składaio głowną Kwaterę, a ktorzy ratowali się ucieczką, są teraz w Andernach. Sam Ernouf iest słaby, lecz niewiadomo czyli był raniony. Za pomocą chłopa iednego, który mu dał swóy ubior, uszedł rąk nieprzyiacielskich. —//— Kassy woyskowe, i prywatne Komissarzy powyższych, iako też i papiery, zabrali wszystko Chłopi. Wielka liczba Officerow, i osob dystynkcyi pierwszey pogineło, sądzo, iż muszo bydź albo po zabiiani, lub też ich oddano Cesarskim. w Powszechności wnosić można, z zamieszania i nie ładu, które opanowały woysko, że strata iego w szelkim rodzaiu iest bardzo znaczna. Komissarze i inni Officianci zrabowani przez Chłopow z Spessart, przybywszy do Miasta naszego, wyznali sami, iż stracili 1500. powozow z Końmi. —//—

Wspomnieni Chłopi oprocz zemsty spełnioney na Francuzach w rozmaitym sposobie, po zabiiali ieszcze wszystkich Kuryerow i Ordynansow, przewożących rozkazy do Woyska, z tąd Officerowie komenderuiący niewiedząc co maio czynić, w naywiększym nieładzie i nie porządku zostawali. Bagaże Generałow, które uratować zdołano, przeprawione są wszystkie za lewy brzeg Renu, i oczekuio teraz z nayżywszą niespokoynością na dalsze kroki Armij Cesarskiey. Jedni rozumieio, że ma ona przez Moguncyą udać się w Kraie *Lutemburga*, drudzy zapewniaią iż będzie attakować, łącznie z Armią Grła *Latour* Woyska Francuskie Mozelli i Renu. Co iest pewnego, to że po większey części Woyska Republikańskie które przybywaio do Neuwid, przeprawuią się tam przez Ren, i dążo ku *Luxemburg*. Doszła także wiadomość, iż Korpus Francuski od 3. do 4. Tysięcy ludzi, który równie przyciągnoł w Okolice Neuwid, odebrawszy rozkaz maszerowania pod *Ehrenbranstein*, odmowił bydź posłusznym Ordynansom Officerow swoich. Utrzymuią tutay iż Armia Grła *Moreau* iest w zupełney Reyteradzie do *Kehl*. *z Gazety du Bas-Rhin pod Nrem* 75.